

17. Програма діяльності Кабінету Міністрів України «Подолання впливу світової фінансово-економічної кризи та поступальний розвиток» [Електронний ресурс] // Урядовий портал. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=181072357&cat_id=35883.

18. TAIEХ [Електронний ресурс] // Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу. – Режим доступу: <http://www.center.gov.ua/storinki-taieх/taieх.-zagalna-informaciya.html>.

19. The Global Information Technology Report 2008-2009. Mobility in a Networked World / World Economic Forum, INSEAD. – Geneva: SRO-Kundig, 2009. – 387 p.

20. Doing business in Ukraine [Електронний ресурс] // Doing business: Measuring business regulations. – Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/exploreeconomies/?economyid=194>.

21. Данильченко Л. С. Статистичне забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні / Л. С. Данильченко // Інноваційні процеси економічного і соціально-культурного розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід : всеукр. конф. молодих вчених і студентів, 7-8 квітня 2011 р. : тези доповіді. – Т., 2011. – С. 49-50.

УДК 336.02 : 336.1.07

РОЗВИТОК ІНСТИТУЦІЙНОЇ БАЗИ ВНУТРІШНЬОЇ ТА ЗОВНІШНЬОЇ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ

Крайніков І. М.

У статті аналізується інституційна база фінансової політики України, роль, статус і функції загальнодержавних органів і органів оперативного регулювання фінансової сфери на сучасному етапі функціонування економіки країни.

Постановка проблеми. Стійке погіршення макроекономічних показників, брак фінансових ресурсів на всіх рівнях фінансової системи країни, неузгодженість дій суб'єктів розробки та реалізації фінансової політики останнім часом свідчать про недосконалу систему органів державної влади в сфері управління фінансовими відносинами. У зв'язку з цим організаційна сторона державної фінансової політики потребує підвищення ефективності та адаптації до фінансово-економічних умов розвитку економіки, що і обумовило актуальність дослідження.

Аналіз останніх досліджень. Питання сутності, типів та напрямків фінансової політики, а також впливу її на забезпечення реалізації державою своїх внутрішніх та зовнішніх функцій знайшли своє відображення в роботах зарубіжних та вітчизняних вчених. Так, наприклад, питанням фінансової політики значної уваги приділяється в роботах Г. М. Азаренкової, І. І. Борисенко, М. Я. Азарова, Ф. О. Ярошенко, Т. І. Єфименко, С. В. Большакова, С. А. Буковинського, Л. І. Василенко, Л. В. Єрмошенко, М. М. Єрмошенко, О. Д. Василика, Б. А. Карпінського, О. П. Кирилєнко, В. П. Кудряшова, Л. Л. Лазєбника, І. О. Лютого, С. В. Львовичкіна, В. І. Міщенко, В. М. Опаріна, В. І. Оспіщева, О. Р. Романенко, П. І. Юхименко, В. М. Федосова, С. І. Юрія.

На проблеми формування та реалізації окремих напрямків фінансової політики у їх взаємозв'язку звертають увагу у своїх працях О. Д. Василик, О. Р. Романенко, В. І. Оспіщев, В. М. Федосов, В. М. Опарін, С. В. Львовичкін, Р. А. Набієв, Г. О. Тактаров, С. І. Юрій, а також західних вчених С. Фішер, Р. Дорнбуш, Р. Шмалєнзі, К. Р. Макконелл, С. Л. Брю, Е. Дж. Долан, К. Д. Кемпбелл, Р. Дж. Кемпбелл.

Не вирішені раніше проблеми. В умовах фінансових криз такі базові завдання фінансової політики як забезпечення збалансованості і стій-

кості фінансової, грошово-кредитної, валютної, банківської, бюджетної, податкової систем до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, створення сприятливого інвестиційного клімату набувають особливого значення. Для їх успішної реалізації необхідна максимальна координація державних органів управління фінансовими відносинами на території країни та за її межами, що вимагає виокремлення їх внутрішніх та зовнішніх функцій. Враховуючи вклад вчених у розвиток теоретичних основ і практичних механізмів реалізації фінансової політики держави слід зауважити на об'єктивну необхідність подальшого поглиблення досліджень з урахуванням поточних тенденцій розвитку світової економіки і поглиблення інтеграційних зв'язків національної та світової фінансової системи.

Мета статті – дослідити особливості інституційної бази формування і реалізації внутрішньої та зовнішньої фінансової політики з урахуванням поточних тенденцій розвитку економіки України.

Виклад основного матеріалу. Маючи як внутрішню так і зовнішню спрямованість, будь-який напрям фінансової політики забезпечує національні фінансово-економічні інтереси, впливає на соціально-економічний розвиток в країні та зростання суспільного добробуту. При цьому слід зазначити, що всі напрямки реалізації фінансової політики знаходяться в тісному взаємозв'язку та взаємовпливі (рис 1), а отже дієздатність фінансової політики значною мірою визначається узгодженістю її окремих складових.

Держава здійснює розробку та реалізацію фінансової політики за допомогою певних органів державного управління, які з урахуванням ролі, місця, функцій та обсягів діяльності поділяються на загальнодержавні органи управління, що здійснюють стратегічне управління і органи оперативного управління.

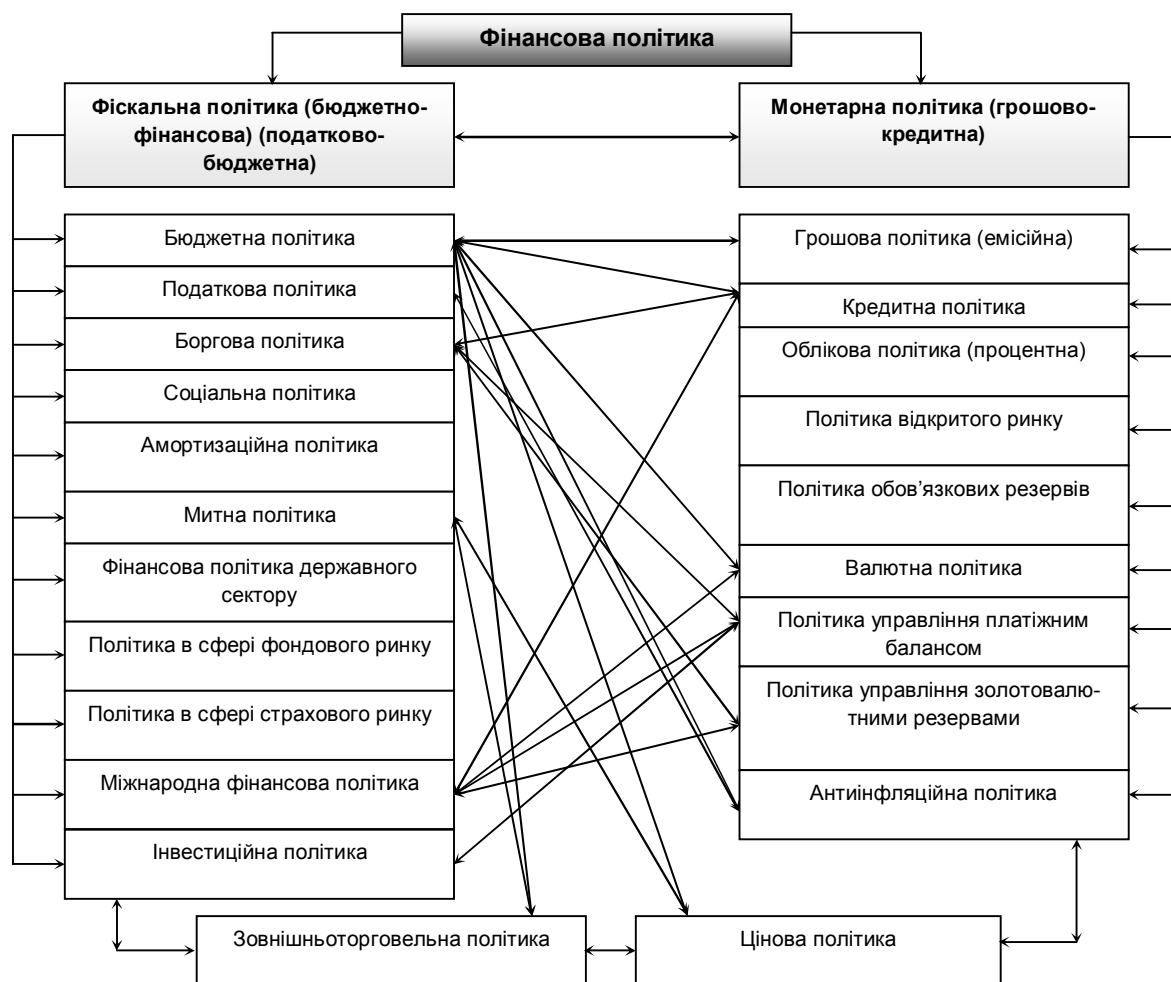

Рис. 1 Взаємозв'язок окремих напрямків фінансової політики держави

Державно-адміністративне управління включає інститут глави держави, уряд, загальнодержавні відомства, які не входять до складу уряду, регіональні, місцеві державні адміністрації.

Залежно від історичних традицій, державного устрою і політичної системи органами публічної влади є, наприклад: Парламент у Великобританії, Національні збори у Франції, Конгрес у США, Бундестаг у Німеччині, Федеральні збори в Російській Федерації, Верховна Рада в Україні.

Загальнодержавні органи управління в Україні представлені інститутом глави держави (Президент та його апарат) [3, 5], органами законодавчої влади (Верховна Рада України, Верховна рада Автономної Республіки Крим [3, 10], органи місцевого самоврядування) та органами виконавчої влади загальної компетенції (Кабінет Міністрів України [8], Рада Міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська і Севастопольська міська, районні та районні в містах державні адміністрації) (рис. 2).

Фінансова політика реалізується через спеціалізовані державні органи оперативного управління, насамперед через фінансовий апарат, склад і структура якого зумовлені історично

відповідно до державного устрою країни. У державах з розвинутою ринковою економікою фінансова політика реалізується, як правило, кількома державними органами: в США – Міністерством фінансів (Казначейством) та Адміністративно-бюджетним управлінням при Президентові, Митною службою та ін.; у Великобританії – Казначейством, Митним та Акцизним управлінням; у Німеччині – Міністерством фінансів, а також підпорядкованими йому Федеральним відомством з фінансів та Федеральним управлінням державним боргом; у Франції – Міністерством економіки, фінансів та бюджету; в Італії – Казначейством, Міністерством фінансів, Міністерством бюджету і планування, Міністерством внутрішніх справ та ін. [4].

В Україні держава реалізує фінансову політику через Кабінет міністрів і, зокрема, Міністерство фінансів (центральный апарат та місцеві фінансові органи) [7]. Крім того, повноваження щодо формування та реалізації фінансової політики покладено на ряд спеціальних органів виконавчої влади та спеціальні установи, а також інші міністерства і відомства (рис. 3,4).

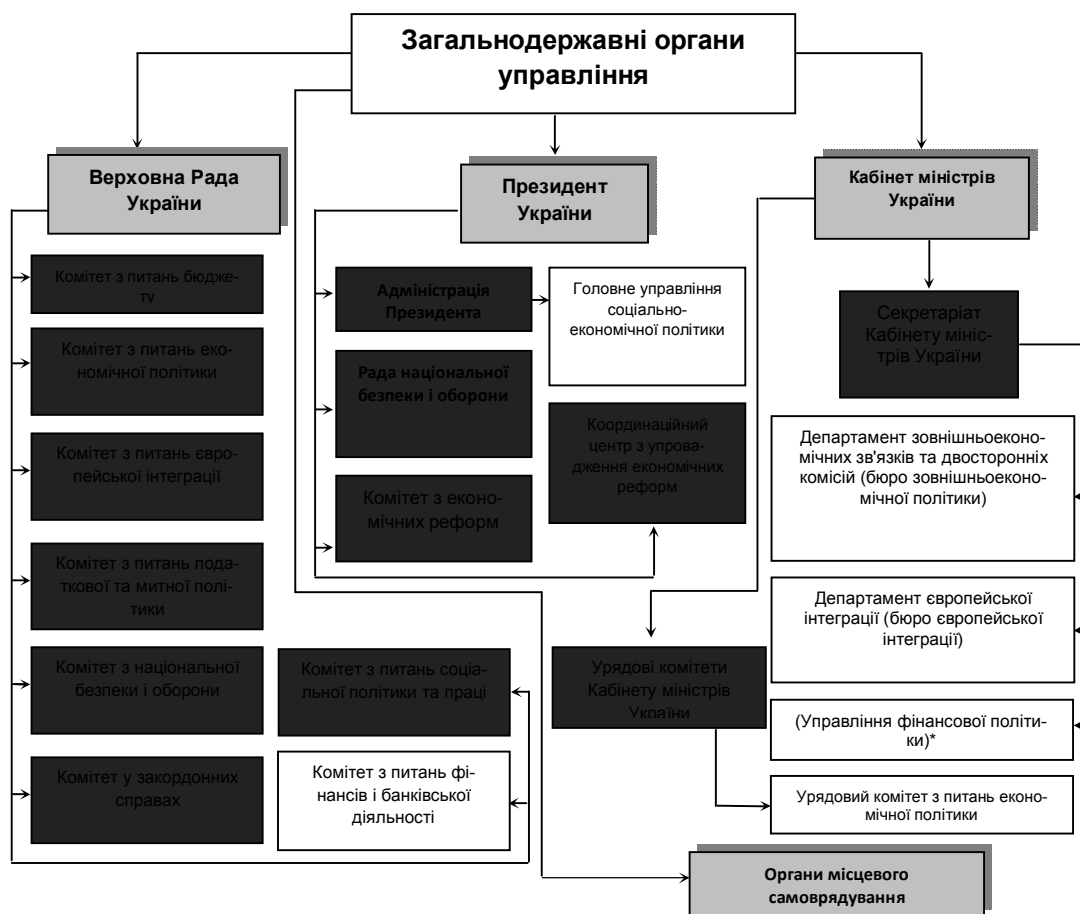

Рис. 2. Загальнодержавні органи формування та реалізації зовнішньої фінансової політики

*У дужках наводиться назва органу (структурного підрозділу) до реформування системи органів згідно з Указом Президента «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 9 грудня 2010 р. № 1085/2010

Зокрема, через Міністра фінансів спрямовується і координується діяльність щодо розробки та реалізації податкової політики (Державна податкова служба (ДПА)), реалізації бюджетної політики (Державна казначейська служба (Державне казначейство)), розробки і реалізації митної політики (Державна митна служба), здійснення фінансового контролю і моніторингу (Державна фінансова інспекція України (Державна контрольно-ревізійна служба) і Державний комітет фінансового моніторингу України) [9].

Значну роль у розробці та реалізації фінансової політики відіграє Міністерство економічного розвитку і торгівлі України (Мінекономіки). Насамперед йдеться про здійснення повноважень в сфері інвестиційної та амортизаційної політики (департамент інвестиційної та інноваційної діяльності, департамент стратегічних інфраструктурних проектів та сприяння їх реалізації), міжнародної фінансової політики (департамент міжнародної технічної допомоги та співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями), забезпечення фінансової безпеки (департамент макроекономіки) [6, 11]. Через першого віцепрем'єр-міністра України – Міністра економічного

розвитку і торгівлі України спрямовується і координується діяльність щодо залучення іноземних інвестицій (Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами) і управління державними корпоративними правами (Державне агентство з управління державними корпоративними правами та майном (Національне агентство з управління державними корпоративними правами, Міністерство промислової політики)).

Серед інших суб'єктів розробки та реалізації фінансової політики провідне місце посідають: в сфері державного фінансового контролю – Рахункова палата; в сфері цінової політики – Антимонопольний комітет, у сфері фінансових ринків та обігу цінних паперів – Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку; у сфері ринків фінансових послуг – Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг, у сфері приватизації і управління держмайна – Фонд державного майна.

Особливий статус має Національний банк, основними завданнями якого є розробка і здійснення монетарної (валютної та грошово-кредитної) політики.

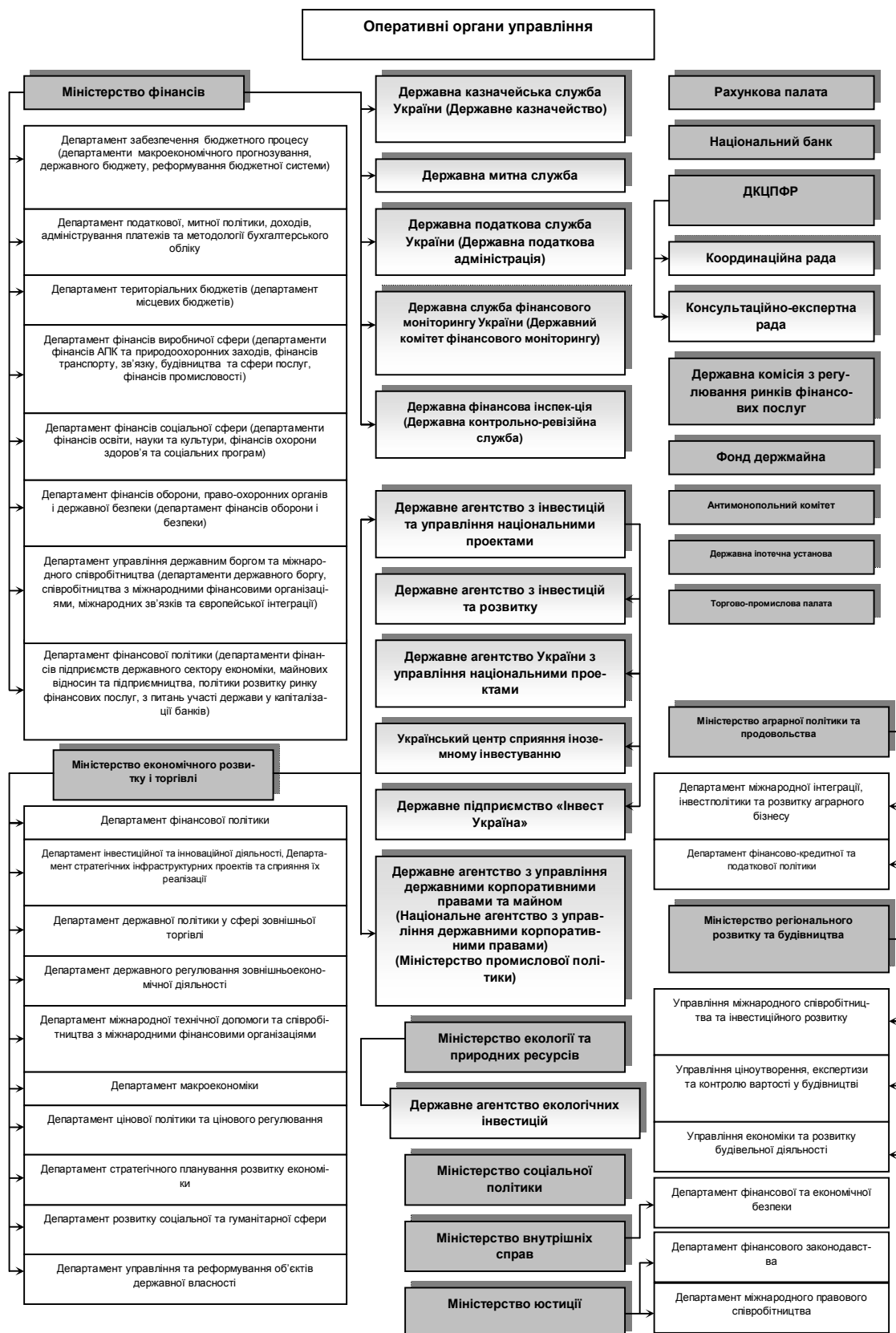

Рис. 3 Органи оперативного управління фінансами

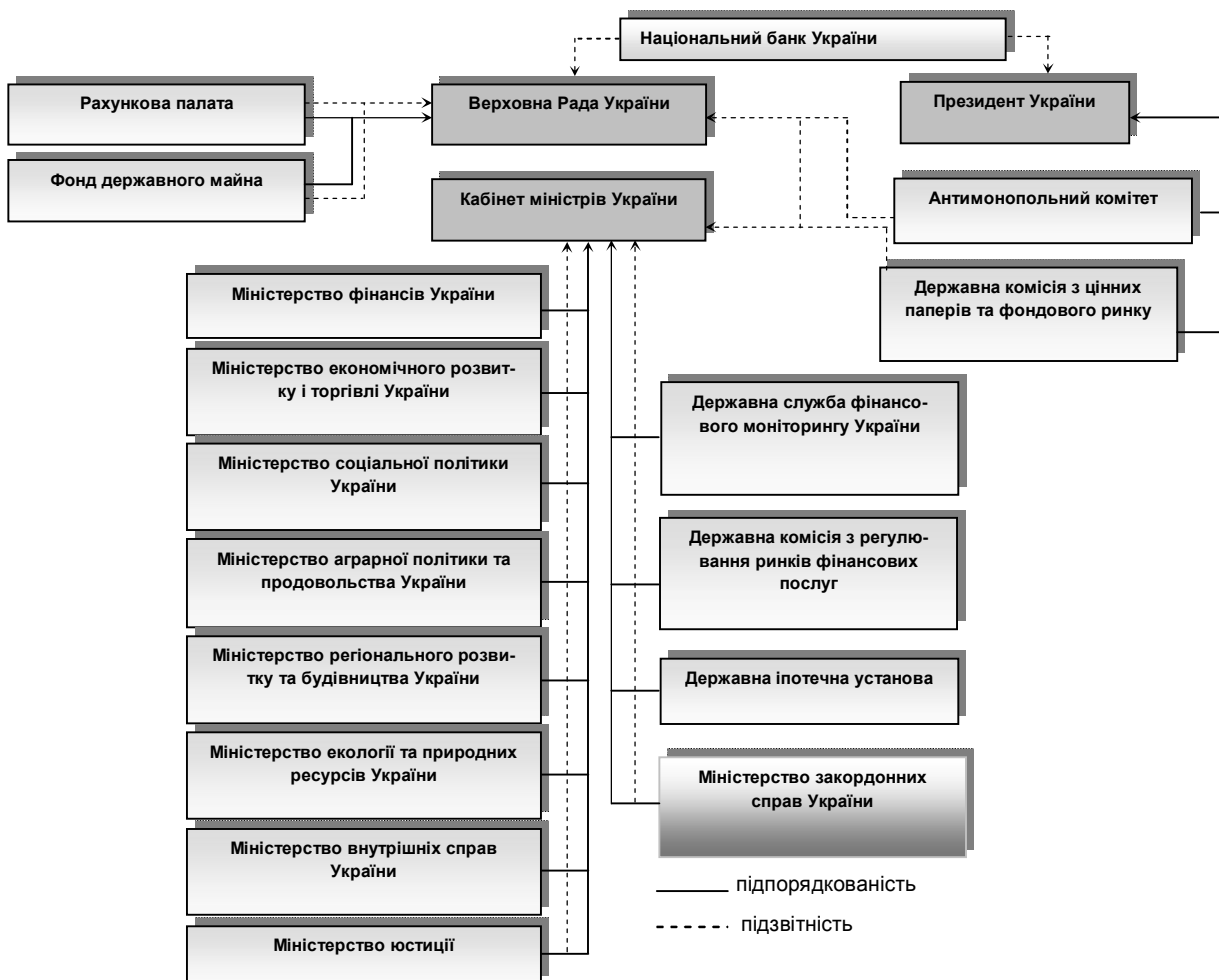

Рис. 4 Взаємозв'язок загальнодержавних і оперативних органів формування та реалізації фінансової політики

За результатами аналізу інституційної бази можна зробити висновок, що на поточний момент жоден з органів влади в повній мірі не відповідає за провадження фінансової політики в країні, адже відповідно до чинного законодавства кожна з перелічених систем органів оперативного управління фінансами має певні завдання в частині формування та реалізації як внутрішньої, так і зовнішньої фінансової політики. Не дивлячись на те, що головний державний орган, який забезпечує формування та реалізацію фінансової політики – Міністерство фінансів – було реструктуровано двадцять чотири рази (тобто більше ніж раз на рік), і на сьогодні не відіграє провідної ролі в управлінні фінансово-кредитною сферою в Україні [2]. Певною мірою це також пов'язано з дублюванням функцій серед інших міністерств і відомств. Так, наприклад, департамент фінансової політики у складі Міністерства фінансів, Міністерства економічного розвитку і торгівлі, Міністерства аграрної політики і продовольства; департамент співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями у складі міністерства фінансів і економічного розвитку і торгівлі. Розпо-

рошеність функцій та повноважень у сфері фінансової політики призводить до значних складнощів у координації дій при її реалізації, а, отже робить малоефективною у досягненні кінцевих результатів. Окрім того, не визначені нормативно функціональні обов'язки підрозділів Міністерства фінансів.

Напрямами збільшення ефективності інституціональної бази фінансової політики можуть бути:

- законодавче закріплення правового статусу Міністерства фінансів як головного державного інституту регулювання фінансово-кредитної сфери країни;
- усунення дублювань повноважень органів виконавчої влади щодо оперативного регулювання фінансової сфери;
- повне підпорядкування Міністерству фінансів Державної податкової і митної служби, державної служби фінансового моніторингу;
- створення єдиного регулятора фінансової системи України, метою діяльності якого має бути державний контроль і регулювання фінансових відносин в країні.

Висновки. На сьогоднішній день серед науковців не склалося однозначного підходу до структуризації фінансової політики, а отже не дає можливості говорити про ефективну інституційну базу її реалізації. Розпорошення повноважень щодо розробки і реалізації фінансової політики серед низки органів державної виконавчої влади призводить до ускладнення координації їх дій, і

не дає можливості досягнення стратегічної мети – зростання суспільного добробуту. Таким чином упорядкування органів фінансового регулювання, зменшення дублювання функцій, надання відповідних повноважень Міністерству фінансів України або іншому єдиному регулятору фінансової системи дозволить збільшити ефективність державної фінансової політики.

Література

1. Бондаренко, Є. П. Механізм державного регулювання ринку фінансових послуг [Текст] / Є. П. Бондаренко, Д. М. Дмитренко // Вісник Української академії банківської справи. – 2010. – № 2 (29). – С. 38-42.
2. Єрмошенко, М. М. Шляхи підвищення ролі Міністерства фінансів України в проведенні фінансової політики [Текст] / М. М. Єрмошенко // Актуальні проблеми економіки. – 2002. – № 7. – С. 16-20.
3. Конституція України [електронний ресурс] : закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254k/96-ВР>.
4. Куценко, Т. Ф. Бюджетно-податкова політика [Текст] / Т. Ф. Куценко : Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. – К. : КНЕУ, 2002. – 256 с. – ISBN 966–574–419–4.
5. Положення про Адміністрацію Президента України [електронний ресурс] : затверджено Указом Президента України від 2 квітня 2010 року № 504/2010. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=504/2010>.
6. Положення про Міністерство економіки України [електронний ресурс] : затверджено Постановою Кабінету міністрів України від 26 травня 2007 р. № 777. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=777>.
7. Положення про Міністерство фінансів України [електронний ресурс] : затверджено Постановою Кабінету міністрів України від 27 грудня 2006 року № 1837. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1837>.
8. Про Кабінет міністрів України [електронний ресурс] : закон України від 7 жовтня 2010 року № 2591-VI. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2591-VI>.
9. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади [електронний ресурс] : Указ Президента України від 09 грудня 2010 року № 1085/2010. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1085/2010>.
10. Про перелік, кількісний склад і предмети відання комітетів Верховної Ради України шостого скликання [електронний ресурс] : постанова Верховної Ради України від 04 грудня 2007 року № 4-VI. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=4-VI>.
11. Про структуру центрального апарату Міністерства економіки України [електронний ресурс] : наказ Міністерства економіки України від 15 квітня 2010 року № 401. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=401>.

УДК 338.246.027:636.2.034

МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ МОЛОЧНОТОВАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Кучер Л. Ю.

Відображено стан, тенденції та напрями державної підтримки виробників молока в Україні, виявлено диференціація її розмірів по областях і проаналізовано новий механізм надання дотацій агропідприємствам.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Пріоритетне значення галузі молочного скотарства в забезпеченні продовольчої безпеки держави, а також стан, в якому вона опинилася сьогодні, вимагає пошуку дієвих механізмів державної підтримки, оскільки проблема криється не стільки в її обсягах, скільки у формах та методах її надання та використання. Крім того, Світова організація торгівлі ставить свої вимоги щодо підходів у здійсненні державної підтримки. Прийняття нового Податкового кодексу також вносить зміни в механізм надання держпідтримки галузі молочного скотарства, що ще більше актуалізує дану проблему.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблемам державної підтримки галузі сільськогосподарства, у тому числі тваринництва, при-

свячені праці В. Є. Андрієвського, М. Я. Дем'яненка, А. Д. Діброви, Ф. В. Іваніни, Т. В. Калашнікової, І. В. Кобути, О. О. Протченко, Н. В. Сеперович, та інших науковців [1-4]. Проте нині, у зв'язку із прийняттям нового Податкового кодексу, питання державної підтримки виробників молока залишаються недостатньо дослідженими.

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення рівня, тенденцій та напрямів державної підтримки товаровиробників молока в Україні, а також аналіз механізмів державної підтримки галузі до прийняття Податкового кодексу та вивчення змін і їх можливого впливу на розвиток молочного скотарства у зв'язку з його прийняттям.

Виклад основного матеріалу дослідження. Державна підтримка сільськогосподарських